

STEL JE ZEEVRAAG

www.boatdesign.net

Met meer dan 1500 zijn ze, de Vlaamse onderzoekers en beheerders die van de zee en kust hun professioneel actieterrein maken. Heb je een prangende vraag over het zilte nat, de duinen, het strand of onze riviermondingen? Stel je zeevraag, zij zoeken voor jou het antwoord!

DE MYSTERIEUZE OOSTENDSE “VLOEDGOLF” VAN 1876

Oostende, augustus 1876. De achttienjarige Brusselse schrijver Iwan Gilkin (1858-1924) beschrijft hoe hij met zijn moeder en de familie Hannon op een bank zit aan het uiteinde van het staketsel, wanneer schijnbaar uit het niets een “véritable muraille d’eau” opdoemt. Wanneer de reuzengolf toeslaat, heerst eventjes chaos. Daarna verdwijnt de golf zo snel als ze is gekomen, de wandelaars verlaten verschrikt de zeedijk. Wat kan de oorzaak van die golf geweest zijn, wetende dat het een aangename zomerdag betrof met weinig wind en er geen melding wordt gemaakt van een aardse trilling?

EEN INTRIGERENDE VRAAG

Bovenstaande vraag van dhr. Van Wassenhove bereikte het VLIZ Infoloket zowat een jaar geleden. Al snel bleek dit een moeilijke bevalling te zullen worden. In de kranten uit die tijd kon niets worden teruggevonden ter ondersteuning. En door het goede weer

en het ontbreken van aanwijzingen voor een aardbeving, konden een stormgolf of een tsunami al snel met een vrij grote waarschijnlijkheid als verklaring worden uitgesloten. Maar wat was het dan wel? De auteur noemt het “un raz-de-marée en miniature”, een mini-vloedgolf of -tsunami.

Navraag bij deskundigen leverde aanvankelijk niets op. Omdat het gebeuren toentertijd in de pers geen aandacht vond, rees de vraag of dit alles niet in de fantasie van de schrijver was ontstaan. Misschien was de golf hoegenaamd niet zo groot als voorgesteld? Weinig waarschijnlijk, gezien de toch al voldoende gevorderde leeftijd en gekende stijl van letterkundige Iwan Gilkin. Ook de beschrijving wijst niet in die richting (bv: “De twee meisjes kruipen op een bank en klampen zich vast aan een ijzeren balk aan de voet van de vuurtoren”). Pas in oktober 2015 nam deze intrigerende vraag een onverwachte wending. Tijdens een congres in Kroatië bracht wetenschapster Jadranka Sepić het fenomeen “meteotsunami’s” te berde. Bij verdere correspondentie bleek al gauw dat het voorval in Oostende verdacht veel elementen bevat eigen aan meteotsunami’s. Meer nog, recente kennis geeft aan dat deze zich wel degelijk voordoen in de Zuidelijke Noordzee en het Kanaal, en dit vaak als éénmalige golven van enkele meter hoog bij vrij normale weersomstandigheden en zonder dat er een aardbeving of landafglijding plaatsvindt.

MOGELIJK EEN METEOTSUNAMI...

Een meteotsunami is een golf met (bescheiden) tsunamikenmerken, maar veroorzaakt door meteorologische

omstandigheden in plaats van door aardbevingen of landafglijdingen. Het gaat met andere woorden over zeer lange golven – waarbij de afstand tussen twee golf toppen zich uitdrukt in de grootte-orde van kilometers in plaats van meters – die bij het bereiken van ondiep water worden opgeduwd en behoorlijke schade kunnen aanrichten. Ze komen wereldwijd voor en zijn bekend onder diverse namen: *rissaga* (Balearen), *abiki* (Japan), *marrobbio* (Sicilië) en *Seebär* (Baltische Zee). Anders dan bij een echte tsunami ontstaan ze veelal bij plotse atmosferische drukverschillen (bv. bij het passeren van een front), die gedurende een zekere tijd hun invloed op het zeeoppervlak kunnen doen gelden. De aanvankelijk slechts centimeters hoge golven, kunnen in ondiep water en binnen beschutte baaien of havens (door “resonantie”) worden opgedrukt tot wel 3-6 m hoog. De schade is navenant.

Beheerders aan onze Noordzeekusten aanzien meteotsunami’s doorgaans niet als een groot risico. Toch tonen diverse studies dat ook voor het Noordzeegebied en het Kanaal ze misschien wel meer voorkomen dan vermoed. Een Britse studie (Haslett & Bryant 2009) haalt bijvoorbeeld minstens 7 gevallen aan waarbij vermoede meteotsunami’s in ZW-Engeland, het Kanaal of in het zuidwestelijk deel van de Noordzee optraden, vaak met grote schade, zelfs doden. Eén ervan, op 20 juli 1929 aan de Kent en Sussex kusten, maakt gewag van golven van 3,5 en 6 m hoog, respectievelijk te Folkestone en Hastings, waarbij – onder mooiweercondities – telkens één dode te betreuren viel.

Zekerheid over de werkelijke oorzaak van “de grote Oostendse golf uit 1876” zal er mogelijk nooit zijn. Maar dit verhaal en de intussen gegenereerde wetenschappelijke literatuur geven aan dat meteo tsunami’s misschien wel iets zijn om terdege rekening mee te houden.

Jan Seys

Meer lezen?

- De Jong M.P.C., L.H. Holthuijsen & J.A. Battjes (2003). Generation of seiches by cold fronts over the southern North Sea. *Journal of Geophysical Research* 108, C4 3117: 14/1-14/10.
- Haslett S.K. & E.A. Bryant (2009). Meteorological tsunamis in southern Britain: an historical review. *The Geographical Review* 99 (2): 146-163.
- Vilibic I., S. Monserrat & A.B. Rabinovich (2015). *Meteorological Tsunamis. The U.S. East Coast and Other Coastal Regions*. Springer, 303p.

Postkaart “Les deux phares”, niet gedateerd. Uitgeverij Lux: Oostende (www.deplate.be/sites/default/files/2011-1070.jpg)